

ШУМАДИНЈА,

ЛИСТЪ ЗА

КЊИЖЕВНОСТЪ, ЗАБАВУ И НОВОСТИ.

ТЕЧ. VI.

Овај листъ излази сваке Суботе. Цена е одъ 1. Апр. до нове године 18 гр. За огласе плаћа се 3 кр. ср. одъ врсте за едан-путъ а 5 кр. ср. за трпуть.

№ 50.

Сиятелномъ Княжевићу Србскомъ

ПЕТРУ КАРАЂОРЂЕВИЋУ.

НА ПЕТРОВ-ДАНЬ.

„Што изгуби родъ у деди —

Што у оцу сада следи —

У унуку нек' наследи!“

Слав-унуче! деда славногъ —

Сыне, србскогъ Княза сайногъ,

Светле майке златно крило

Княжевићу! чедо мило

И надеждо рода свогъ!

Светле твоє са висине

Прими поздравъ, изъ низине —

Изъ дубљине срца могъ.

— Духъ се рода Богу моли

„Храни Боже Господара,“

Света правда што измоли

Одъ милости вишнѣгъ цара:

„Одъ Тополе богодану

Славногъ стабла славу грану!“

Одъ молитве србске ове

На потомство одекъ пада —

Одъ оцева на сынове,

Смене на могъ сына млада:

Па одъ оца свогъ што чує

Сынъ, да сыну свомъ казує.

Я ћу сына могъ заклети

Да за Србство мре и живи —

Оног' слави — ономъ с' диви

Кой ће слави родъ повети:

У унуку нека штує

Што у деду оплакує!

Некъ у Теби млађанъ гледи

Светлогъ свога господара —

Животъ мили нек' нештеди —

„Као Милошъ за Лазара“

Да подъ тобомъ племе ово

Заборави на Косово!!

У Београду С. К.

Шутови Судбине.

(Продужено)

Она ме одведе натрагъ у замакъ. Узпутъ поведемо и малу Лилянѹ, која е јоштъ еднако по триви играла, а Вуча е међутимъ сву траву у наоколо пошкровила крвљу едногъ закланогъ марвинчета. Лиљана ме е све еднако питала, зашто я плачемъ, и гди самъ оставила нѣногъ драгогъ Жарка. Я пакъ на ова питаня која су ми срце раздирала, нисамъ знала ништа одговорити. — Кадъ смо приспѣли у замакъ, подиже Вуча велику запѣвку и кукњаву, и приповѣдила дотрчавшимъ на нѣну вику служитељима ону измишљѣну гатку, съ којомъ си и ты бѣдна Вешто и несрећна майко, тако лукаво обманута. Моя нема туга, која се само у сузама и запѣвки изливља, потврђивала е лажно казиванѣ старе варалице, и нико се већъ више не сумњао о истини жалостиве гатке. Мене одведу у мою собу, и Вуча, која се одъ мое стране надала издаи, мотрила е пазљиво на мене, догодъ се не Јарна повратила. Два дана затимъ морала самъ ићи съ госпојомъ и Вучомъ у замакъ Сятницу; — и тамо самъ добила награду, која ми е обећана. У мѣсто да ме новцемъ награде за учинѣне ѣмъ ѣволске услуге, бацише ме у мрачну тавницу, да у нѣој цѣо мой вѣкъ проведемъ, боѣћи се, да ћу я кадъ тадъ ово грозно нѣново дѣло одкрити и нѣи издати. Но я нисамъ задуго боравила у томъ живомъ гробу. Едногъ дана, кадъ ми е тавничаръ донео мой сужничкѣй оброкъ, опазимъ я, да е онъ веома напитокъ, я употребимъ то на мою ползу, нападнемъ на нѣга очаятелно, савладамъ га, и умакнемъ срећно изъ тавнице, а после и изъ саме околине замка. Я самъ побегла овамо у ову удалѣну и пусту долину, гди моя мати обитава; но високоумна и свирѣпа госпоја одъ Ибрање прокопала ово мѣсто, па зато смо мы одъ нѣвогъ гоненя сасвимъ обезбѣђени. — Ахъ! кадъ бы я само тако исто утећи могла и одъ грозногъ кањня и паклени мука узнемирене совѣсти, као што самъ одъ Јарне побегла! Не, ове ме муке непрестано разтрзаю, и одъ оногъ ужасногъ дана јоштъ не прошла ни една ноћъ, у којој ми нису предъ застрашену душу излазиле свакояке страве и аветинѣ. Одъ тогъ времена јоштъ не миранѣ самъ мое истрошено тѣло опоравио. Но наскоро ће мое, толикимъ мукама раздирано тѣло, сурвати се у гробъ. Ахъ! кадъ бы баръ смртъ подарила души мојој покоя, кои я,

узаладъ на земљи тражимъ. — Садъ све потанко знашь, адна, преварена Вешта! Я се не усуђуемъ, да те за опростенъ молимъ; али немой ме баръ проклинати; та ты видишь, како те е промисао божий на мени ужасно осветио.“

Она уђути. — Я сама е безъ и едне рѣчи слушала, премда су ми была чувства у najveћемъ степену збуњна и узрујана. Наизменце е прси мое раздрао часъ силнй болъ, часъ света, часъ каињ.

„Тако е, несрећнице,“ рекнемъ я болной, кадъ е приповѣтку своју окончала, „судбина ти е твоя горко платила; но зашто си само ты казњива, која си найманъ повина. Она остала чудовишта, на којима лежи тереть стогубо већегъ злочинства живе у изобилю и веселю и радуо се свршеномъ усѣху свога пакленогъ умишляя. Путуй спокойно съ овогъ свѣта, теби љу я опростити, — али оно чудовиште, кое ми е судбина сестромъ назвала, ону подмуклу змию, која ми е у очи ласкала, а у исто време могъ живота едину уђху и радость утаманила, проклинаяћу и гоняћу осветомъ моимъ, догодъ ми прси душу, догодъ ми имаю уста рѣчи и разумъ мысли. — После ови рѣчи паднемъ я уморна на постелю болне дѣвојке и осећала сама неописану тугу.“

„Бѣдна и сирота майко!“, рекне Воляна, кадъ е Вешта одъ дугогъ говора неколико тренутака оданута хтела и узела неколико каплъи оногъ цѣлительногъ лѣка кои јој е Воляна сготовила.

„Тако е мое, лепо дѣте,“ настави Вешта съ уздицаемъ, „садъ сама текъ была убога сирота; еръ пређе сама подранъивала јошть у прсима моимъ тврду вѣру у човеческу любовь, у вѣрность и истину, и то ми бияше у животу моме едина јошть утѣха. Но садъ ми е и та вѣра насилно изъ душе мое изчупана, — и одъ тогъ е времена наступила савршена тама у души мојој. Ништа нѣ ту ноћ могла разгонити, нити топли зраци сунца, нити прятна свѣтлость бледогъ мѣсеца, — само еданъ бурный пожаръ, — разбуктанный пламень мое за осветомъ жеднеће душе. Кадъ сама одъ силногъ раздражена и узрујности посрнула край постелъ умируће несрећнице и тамо као у заносу лежала, пренесе ме нѣна мати на постелю одъ лепе маовине; ту сама на скоро тврдо заспала. Но у сну су ми страшни ликови ужасне прошлости облетели душу мою. Я сама гледала, како онај безчовечный целать мое невино дѣте убия; я сама чула дѣтнюю вику, хтедо му притрчати у помоћ; но моя нечовечва сестра и проклета Вуча сцепала ме, недадоше ми маћи и гротомъ се смѣяле мојој безмѣрной туги. У крайшѣмъ бѣснилу хтедо я љипити и напасти на, оба ова чудовишта; но у тай ма появи ми се сѣнь мое покойне майке; — она ме суморно погледа и рекне ми: „Вешта!, ты си твою судбину заслужила; — зашто си одпала одъ твое старе вѣре, и зашто си се одрекла богова, којима сама я служила, и кои су насъ благословомъ обасипали, докъ смо јѣмъ годъ вѣрни были. Какву ти е ползу нова вѣра принела? Видишь ли, садъ плодове твоя одпадничества! Твоя тугомъ и боломъ разтрзана душа праведно жедни за осветомъ, — но ты се несмешъ осветити; еръ вѣруещъ Христову науку; ты се морашъ дати трцельиво газити као црвь, па морашъ

јошть цѣливати ногу, која ти за вратъ стае. У najveћемъ твоимъ мукама несмешъ замолити небо, да казни, вопиюћа злочинства твоји смртны неприятели; не, ты шта више морашъ се јошть молити Богу, да онъ јошть и благословъ свой исполнилъ на проклете нѣине душе еръ тако вели и налаже Христова наука; освету си могла зактевати само одъ они Богова којима сама я служила, — но ты си се нѣи одрекла.“

„Я љу опеть да имъ се поклонимъ, я љу опеть старимъ боговима жертве приносити, и христіанства се одрећѣ!“ викнемъ я у сну велегласно и — пробудимъ се Сва страшила, која су ме у сну узнемиравала, бияу изчезала; но последнй мое рѣчи учине ма се, као да нису сая, и као да сама јѣ на јви изговорила; — одъ тогъ часа сазрела е у души мојој стална намѣра, да се старој мојој вѣри опеть вратимъ. Узнемиренъ и раздраженъ духъ мой нѣ више могао исповѣдати вѣру, која е дисала самомъ любви, смиренности и стрпелливости.

Я скочимъ съ постелъ мое и изтрчимъ напољ изъ колебе, у којој сви бияху у дубокомъ сну. Сунце се башъ родило и први нѣгови зраци продирали су крозь густе гране. Олуина е прошла и прси су дисале чистъ воздухъ, муньомъ и бурномъ вишомъ изшибанъ. Служитель, кои е быо мой пратиоць, јошть е спавао край оба наша коня, кои бияху за еданъ грмъ привезани. Я одрешимъ могъ коня, бацимъ му се на плећа, и одездимъ нагло управъ онимъ правцемъ, одкуда сама и дошла, да са моимъ новимъ наслѣдемъ ново разположенъ учинимъ. У Ибаръ пакъ намислила сама отићи текъ онда, кадъ будемъ была у ставю, мојој бездушной сестри ужасно осветити се. Садъ пакъ да се нѣой вратимъ, било ми е немогуће; еръ я бы се морала силомъ претварати, да не издамъ у присуству мое сестре пламените мысли мое и за осветомъ жеднеће умишляе; а притворность и ласканъ нѣе ми было урођено, као мојој злоковарной и повареној сестри.

Кадъ сама свршила послове мое око наслѣдия, сама отишла у дворъ мога зета, властела одъ Ибра, него сама се упутила у ону пуну долину, у којој е моя мати провела последнй живота свога дане, кадъ се одъ отца мога збогъ вѣре развела. И то е оно исто мѣсто, гди мы и садъ обитавамо, мое лепо дѣте. Кућа у којој сама негда у срећня времена заповедала, бияше празна и пуста; еръ жители околногъ предѣла држали су то мѣсто за свету обитель, будући е ту живила едина вѣспремимъ и чудотворнимъ знанияма обдарена пророчица, и одъ тогъ времена нико нѣе дрзнуо, да заузме ову пуну кућу.

Тако сама я опеть заузела мѣсто мое првашнѣ миле постойбине, одрекла сама се овди христіанства и поклонила се опеть старимъ боговима, којима се и мати моя кланяла. Сви околни жители бияу се веома радовали моме долазку, а нарочито бияше јѣмъ мило, што сама постала достойна наслѣдница и послѣдователька оне, која ме е родила и у тайнимъ знанияма и обредима старе наше вѣре обучавала; — и тако сама за кратко време придобила међу планинцима толико почитаніе какво е у прећашня времена уживала моя мати.

Пошто самъ се и последнѣи трагове христіанства и христіански обичая отресла, и кадъ самъ прву жертву старимъ боговима приняла у светоме лугу, нисамъ пропустила, запитати подземне духове за савѣтъ, на какови начинъ да се одрођеной моёй сестри, Ярни, осветимъ. Духови ми се явише, и рекоше ми: да љу се я наибольш и найизвѣстнѣе осветити, ако провлетой Ярни утаманимъ оно, што іой е намиліе на свѣту, то естъ: нѣну дѣцу, као годъ што е она и самномъ учинила, па да іой тако равно съ равнимъ вратимъ. Време пакъ кадъ ће се ово догодити, іоштъ е веома удалѣно, при томе ово криво дѣло нетреба да изврцимъ я моёмъ рукомъ, него посредствомъ едне невинне дѣвице, коіой іоштъ нису любовне страсти прси разпинале. Далъ су саветовали подземни духови, да се я уздржвамъ свакогъ личногъ нападаня на мою смртну неприятельницу; ерь љу у томъ случаю пропасти, а нѣойзи ништа наудити нељу, шта више, моёмъ пропащу нѣна ће се побѣда и слава іоштъ веѣма узвисити; ерь у кнѣжки судбине стои записано: гопоя одъ Ибра биѣ одъ свое сестретенъ посредственно упропашћена. Што ће се пакъ дуже одлагати освета, па ма я то и не дожила, него оставила тай аманетъ моёй наслѣдной осветительки, у толико ће савршенія моя освета быти, и у толико ће извѣстія быти ужасна пропасть Ибарскогъ дома.

Премда е моя, бѣсиломъ и страшљу разпламћена душа ово изреченѣ духова нерадо разумѣла; то самъ се я ипакъ морала нѣима покоравати. Но едно баръ удовлетворенѣ имала е узруйна душа, и то ме е одчасти баръ смирило; чуй ме:

Ты знаещъ. Воляно, да служба богова наши зактева, да се на свакомъ великомъ жертвеничкомъ празнику, кои се сваки петъ година по еданпутъ слави, принесе боговима на жертву едно баръ човеческо створенѣ. Но ако смо ради, да намъ за идуще петогодіе богови изаве особито благоволенѣ и милость, то се мораю четири лица на освеженомъ камену у светоме лугу жертвовати, сирѣчь: какавъ стараць или старица, една девойка и еданъ младиѣ, па наипосле и едно дете па было то мужко или женско.

Случайно дакле десило се, да е башъ на неколико дана предъ оваки обшты празникъ, на комъ самъ я првы путь имала принети криву жертву гнѣвнимъ боговима, стара Вуча са незнатномъ пратнѣомъ крозь ове планине путовала, и то съ непознатомъ мени намѣромъ. Она мене ніе опазила, — но я самъ е видила и одма познала. Одма скупимъ неколико одабрани планинаца, нападнемъ съ нѣима на Вучу и уватимо е; я іой вежемъ руке напачке и бацимъ е у едну велику мрачну и съ поля съ решеткама снабдѣвену пещеру у средъ кланаца планински, и чувала самъ е тамо за свечано торжество жертвоприношеня. Душа ми мало одане при помислу, да ће моя рука ову проклету вештицу на освеженомъ камену заклати и нѣна нечиста крѣвь утишати у нечемъ болове мога погаженогъ материнскогъ чувства.

На неколико сатій после заробљеня Вуче донеше ми служительнѣ светога храма, кое су жреци изаслали были, да пронаљу какво лице за жертвованѣ, едну малу дѣвойцу одъ две године кою су они на бугарской гра-

ниці украли, башъ кадъ е се играла предъ куѣомъ. Кадъ ме опази дѣте, оно притрчи къ мени, увати се за мою алыну и викне уплашено: „Помози ми, сладка майко!“ Ове рѣчи, а и анѣлески изгледъ тогъ невиногъ створеня тронуше ме дубоко, и я самъ изнова после дугогъ времена осећала у срцу моме благотворно осећанѣ и милосрдія и сажалѣня. Я самъ замолила жреце, да ми уступе ту дѣвойчицу; ерь я самъ и тако веѣ на мѣсто дѣтета имала у приправности другу жертву, коя е и онако стогубу смртъ заслужила. То дѣте пакъ, Воляно моя — была си ти!“

„Я?“ викне дѣвойка съ найвеѣшимъ удивленѣмъ. „Я дакле нисамъ твоя рођена кѣи?“

„Ниса!“, одговори Вешта; „твоя родители, кое я нисамъ никадъ видила нити познавала были су по своей прилици бугарски селяци и христіани, ерь у ономъ предѣлу, изъ когъ су те служительнѣ храма донели, завладала е веѣ была нова наука Христова.“

Воляну су ове рѣчи силно потресле. „Ахъ, бѣдни родители мои!“, уздисаше она; „каква ій е безмѣрна туга морала обузети, кадъ су ме изгубили!“

(Продужиће се)

М р в и ц е.

— У едной вароши полула олуя све прозоре. Путникъ некѣй, кои е таки после олуе дошао, упыта едного, зашто на свимъ скоро куѣама прозора нема, а овай одговори: „Зато, што су люди наши ради, да имаю слободанъ изгледъ.“

— Саѣиръ сретне едного лекара и хтедне се съ нѣимъ о нечему разговарати, но овай му рекне „извините, я морамъ едного, кои е врло опасно болестанъ посетити.“ „Садъ сте праву истину казали“ одговори Саѣиръ „еръ сви, кое вы лечите, мораю быти опасно болестни“

— У Ирландіи ухвате едного Харамбашу айдука, а мало затимъ и едного кои е прво мѣсто до овога заузимао. Кадъ су ій суочили, и упитали арамбушу познаели онъ тогъ, кои предъ нѣимъ стои, и ели и онъ нѣговъ другъ, одговори овай врло ладнокрвно „есте, но чини ми се, да е само почастный членъ“

— У Хроницы Швайцѣрске налази се записанъ слѣдущій доста чудный догаѣай — Еданъ младиѣ Швайцѣраць именовъ Лоренць коме се ондашнѣ станѣ управе у Базелу ніе допадало, кои е страшно на развратъ и раскошлукъ мрзіо, оде 1714 године изъ Базела, гди се е родіо и воспитао съ намеромъ, да потражи каквугодъ варошъ у отечеству, гди веѣа слобода влада и гди развратъ и раскошлукъ іоштъ подрли нису. Онъ дође у Валисъ, и ово му се место у свему допадне. Ту се упозна са еднимъ врло честнымъ старцемъ Муртеномъ, кои е недалеко одъ вароши своя польска добра имао и на нѣима по веѣой части са своимъ двема кѣерима задовольно живіо. Овай га стараць врло заболѣ, и кадъ се Лоренцу млаѣа кѣи нѣгова допадала, саизволио е да се нѣи двоѣ узму. Венчанѣ е было за неко време одложено и то дотле, докъ Лоренць у Базель не оде и остатокъ свога иманя не распрода. Добра Муртанова лежала су на едномъ равномъ брегу, близу кога было е опетъ еданъ брежичиѣ. Девойка науми свогъ любезногъ, кои се за

путь спремао до суседногъ брега испратити, кою іой отаць саизволи. Кадъ га е до вра брега испратила и кадъ су се опраштати и на вѣрность заклинати почели, удари яка киша са севанѣмъ и грмлявиномъ, да су мислили светъ ће пропасти. Севанѣ съ грмлявиномъ и кишомъ, трајало е еданъ читавъ сатъ и кадъ се е после разведрило и сунце огрануло, виде да е брежуљакъ, на комъ е нѣовъ добрый отаць Муртенъ добра имао, као што смо напредъ споменули, пропао, па съ нѣимъ наравно и онъ са старіомъ ћеркомъ. Лоренць е съ великомъ мукомъ свою заручницу, коя е збогъ тога у невесть пала, повратио, и почемъ су се са милимъ местомъ, кое е овимъ несрећнимъ случаемъ тужно постало, опростили, оду у Базель, гди Лоренць сво свое имањъ разпрода, па край Боденскогъ езера друго купи, гди су ступивши у бракъ срећно животь свой довршили.

— Фридрихъ великій показивао се често, да са варошкимъ управителѣмъ Берлинскъ мѣ Раминомъ нѣе задовољанъ и често му е пребаживао и говорио „Рамине ты ниси за полицај ерѣ си кукавица, почемъ ми ништа ново не доносишъ, као што су досаданѣи управители чинили и све оно, што е ко за или противъ мене рекао, являли ми, зашто се неугледашъ на њи и на полицае други вароши.“ Кадъ е онъ едномъ тако говорио, окрене се Раминъ и рекне „оће ли ваше величество и то да зна“ „оће“ одговори краљ „Е кадъ оће онда треба да ми сваке године по неколико милиона талира на расположењъ да, па ћу я свашта явљати; но съ тимъ ћу то чинити да ће народъ вашъ, коя е примѣръ оданости и поштењя развратнимъ и непоштеннимъ постати, чега слѣдство бы ће то да ни братъ съ братомъ, ни отаць са сыномъ добро живити неће.“ Старый краљ насмеје се и рекне „то самъ хтео одъ тебе чути вѣрный Рамине, и я за цело волемъ да мой народъ као што е остане, него да имамъ онакву полицію, коя ће га до разврата и непоштењя довести; али самъ само зато оно рекао, да видимъ, вси ли и ты одъ оны людѣи, кои свое интересе гледаю, и кои се ни о коме другомъ, већъ само о себи брину.“

Монологъ едного комедіянта — Заямъ е найстаріи законъ природе, ерѣ река узаймлюе одъ потока, море одъ река. Облацы узаймлюю одъ воздуха, земля узаймлюе светлость одъ сунца а ноћъ одъ месеца. Првый човекъ створенъ е одъ земљъ а прва жена изъ нѣгови ребара, дакле она е позаимила одъ човека свое быће. По овоме, цео светъ почива на займу кои е врло различитъ, па онда зашто да човекъ као божіе створенъ неузаймлюе. Кадъ се великій океанъ нестиди да одъ мали речица узаймлюе, зашто бы се еданъ сиромашный комендіантъ сти-

діо задуживати. И кадъ месецъ светлость ону, кою одъ сунца узамлюе невраћа, зашто да сиромашный комендіантъ своимъ повѣрительма плаћа. Я мислимъ да бы то врло противприродно, врло лудо, врло будаласто, и самомъ урећеню божіемъ противно было.“

— Еданъ селякъ у Ческой гледао е у календаръ, кадъ ће какво време бити, и кадгодъ е у нѣму писало, да ће бити лепо време навекъ е было ружно. Ово му се нѣе само неколико путѣи, већъ скоро непрестано догађало, и едномъ кадъ е у календару писало да ће бити лепо време и кадъ се спремао, да неке свое польске послове сврши и збогъ тога у полѣ изашао, удари яка киша, онъ се наљоти одтрчи кући, узме календаръ, пободе дрво у средъ авліе и обесивши календаръ на нѣга рекне му „ово лепо време уживай ты самъ лажове виеданъ“

М а л и н е.

— Ко е немилостивъ према скоту, тай ће бити такавъ и према човеку, кадъ му се власть да.

— Кога природа за што створила нѣе, тай нека се на то неодае.

— Зависть и злоба найвыше муче онога, у кога се срцу налазе.

— Ко много тѣлу угађа, тай или незна да има словесну душу, или ако и зна, онъ е за ништа недржи и мало уважава.

— Благородство, богатство и наука, ако съ добродѣтели саюжена нису, невреде ништа.

— Пресвештенъ и добаръ владатель милионе люди къ себи подиже, прославля и на путь благополучія и добродѣтели наставля.

— Ко нѣе никоме благодаранъ, показуе, да нити кога люби нити да почитуе и уважава.

— Онай, кои люде, као свое ближнѣи нелюби, тай зацело не люби ни Бога.

— Као годъ што е коню узда, тако е човеку умереность нужна.

— Люто се вара онай, кои мисли да ће съ при творствомъ далеко доћи, и да се томе никадъ у трагъ ући неће; све се то временомъ увати, па после му нико никакво дѣло као свесредно учинѣно нецени и не уважава.

— Тежко ономъ, кои е толико слабъ да га другіи своимъ ласканѣмъ себи подчини и надъ нѣимъ господари.

О Г Л А С И.

Понизно молимо ону г. г. пренумеранте, кои намъ што одъ прошле године и за прошло прво и ово истекше тримесечіе давати имаю да намъ то што пре пошлю Учр.

Подписаный продаемъ изъ слободне руке свою кућу наодећу се у сокаку водећемъ Калемегдану до Обштинске куће, и комшіе съ лево стране Савве Нешића быв. клисара Саборне Цркве. Кућа е на едномъ бою и заузима плаца ширине съ лица 5,

са зади $4\frac{3}{4}$ и дужине 16 фати. Ко бы волю имао купити нека се изволи мени подписаномъ овамо у Шабцу, или Господ. Гаврилу Вуковићу у Београду погодбе ради приявити.

У Шабцу 24. Юнія 1857,

ПАВЛЕ СТАНКОВИЊЪ

(2—3) ђумрукція шабачкѣи.

Издае Любомиръ П. Непадовићъ.

У Кнѣгопечатнѣи Кнѣжества Србскогъ.